

XXI əsrin tarixi layihəsi - "Cənub" qaz dəhlizi uğurla irəliləyir

Layihənin Məşvərət Şurasının Bakıda keçirilən ikinci toplantısı bütün iştirakçıların həmrəy və növbəti dəstəklərə hazır olduğunu nümayiş etdirdi

"Cənub" qaz dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlər yenidən Bakıda bir araya gəldilər. Məşvərət Şurasının ilk toplantısı da bir il əvvəl məhz burada keçirilmişdi. Birinci toplantı layihə iştirakçıları arasında əlaqələndirmə yaratmaq məqsədilə göstərilən səylərin təzahürü idi. Həmin vaxtdan "Cənub" qaz dəhlizi çərçivəsində baş verən hadisələr layihənin uğurla irəlilədiyini təsdiqləyib. Hazırda əlaqələndirmənin və əməkdaşlığın səviyyəsi bundan sonrakı nailiyyətlərə də zəmanət verir.

"Cənub" qaz dəhlizi enerji təhlükəsizliyi layihəsidir. Enerji resurslarının, onların ixracının şaxələndirilməsinin hər hansı bir ölkənin iqtisadi inkişafında əsas amil olduğu şübhəsizdir. Bu baxımdan "Cənub" qaz dəhlizi Azərbaycanın gələcək inkişafında mühüm rol oynayacaq. Bu, eyni zamanda Avropanın enerji xəritəsini dəyişəcək bir layihədir.

Təsədüfi deyil ki, layihənin iştirakçısı olan dövlətlərin səlahiyyətli nümayəndələri Bakıda keçirilən növbəti toplantıda da onun böyük əhəmiyyətini bir daha vurğulamış, görülən işləri dəyərləndirmiş və qarşıda duran tədbirlər barədə fikir mübadiləsi aparmışlar.

Toplantıda iştirak edən Prezident İlham Əliyev demişdir: "Cənub" qaz dəhlizi layihəsi Avropanın genişmiqyaslı infrastruktur və enerji layihəsidir. Azərbaycanın nəhəng qaz ehtiyatları, xüsusən də "Şahdəniz" yatağı hazırda "Cənub" qaz dəhlizi üçün yeganə resurs mənbəyidir. Həmin yataq

dünyada ən iri qaz yataqlarından biridir. Lakin ümidvaram ki, təchizatın digər mənbələri də olacaq. Biz böyük həcmdə təbii qaz nəql edəcək boru kəmərinə çəkirik".

"Cənub" qaz dəhlizi ilə "Şahdəniz" yatağının işlənməsinin ikinci mərhələsi çərçivəsində hər il 16 milyard kubmetr qaz nəql olunacaq. Bu həcm 6 milyard kubmetri Türkiyənin, 10 milyard kubmetri Avropa ölkələrinin payına düşəcək.

Avropa Komissiyasının toplantıda çıxış edən enerji birliyi üzrə vitse-prezidenti Maroş Şevçoviç xatırladı ki, Xəzər dənizinin karbohidrogen ehtiyatlarının Avropa bazarına çıxışına nail olunması uzun illərin müzakirə mövzusu olub. İndi isə bu iş bütün iştirakçıların səyi, konstruktiv və güclü dəstəyi ilə sürətlə irəliləməkdədir: "Biz heç vaxt buna indiki qədər yaxın olmamışıq. Müqavilə üzrə Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədə davam edən tikinti işlərinə 10 milyard dollar vəsaitin ayrılması faktı əlamətdar bir hadisədir. Bu, olduqca güclü irəliləyişdir... Siz - hökumətlərin burada iştirak edən nümayəndələri, nazirlər, aparıcı şirkətlərin rəhbərləri, xüsusilə də evsahibliyi edən Azərbaycanın təmsilçiləri bu uğura öz töhfənizi vermişiniz".

Məlum olduğu kimi, "Cənub" qaz dəhlizi həm də nəhəng bir infraquruktur. Onun dörd mühüm seqmentinə 40 milyard dollardan çox vəsait yönəldiləcək.

Birinci seqment "Şahdəniz" yatağının özüdür. Bu ya-

taqda 1 trilyon kubmetrdən çox qaz ehtiyatları var. "Şahdəniz" in işlənməsinin birinci mərhələsi çərçivəsində artıq 10 ilə yaxındır hasilat əldə olunur. Hazırda ikinci mərhələ müvəffəqiyyətlə işlənməkdədir.

Azərbaycan qazını Səngeçal terminalından başlayaraq ölkəmizin və Gürcüstanın ərazisi ilə daşıyan Cənubi Qafqaz Boru Kəməri - CQBK "Cənub" qaz dəhlizinin növbəti mühüm seqmenti sayılır. Hazırda "Şahdəniz-1" in qazını nəql edən bu kəmərin növbəti mərhələdən məvi yanacağı qəbul etmək üçün genişləndirilir və işlər hər iki ölkənin ərazisində rəvan gedir.

Dəhlizin üçüncü və 1850 kilometrlik ən böyük hissəsi Türkiyənin ərazisindən keçəcək. Transanadolu Qaz

Boru Kəməri (TANAP) adlanan bu layihə də uğurla irəliləyir. Belə ki, keçən il Qars vilayətində TANAP-ın Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan prezidentlərinin iştirakı ilə təməlqoyma mərasimi keçirilib. Həmin vaxtdan da işlər cədvələ uyğun davam edir.

Təsədüfi deyil ki, toplantı iştirakçıları TANAP-ın uğurlarından məmnunluqlarını ifadə etdilər. Türkiyənin enerji və təbii sərvətlər naziri Berat Albayrak bir daha layihənin əhəmiyyətindən danışdı. O, "Cənub" qaz dəhlizinin mühüm qolu olan TANAP-ın reallaşmasında Türkiyənin siyasi, iqtisadi və texniki dəstəyini davam etdirəcəyini bildirdi.

TANAP-ın baş meneceri Saltuk Düzyol kəmərin üçün ilk qazın 2018-ci ildə tədarük

olunacağı, 2020-ci ildən isə mavi yanacaq axınının başlanacağı barədə məlumat verdi.

Qeyd edək ki, "Cənub" qaz dəhlizi ilə əvvəlcə hər il ötürüləcək 16 milyard kubmetr qaz sonrakı dövrdə artacaq. Qazın həcmi 2023-cü ildə 23 milyard kubmetrə, 2026-cı ildə 31 milyard kubmetrə çatacağı gözlənilir.

Məşvərət Şurasının toplantısında indiyədək qazanılan nailiyyətlər göstərilənlə yanaşı, bu il həllini gözləyən məsələlər də qaldırıldı. Qeyd edildi ki, 2016-cı il layihənin həyata keçirilməsində mühüm il olacaq. Əlbəttə, belə bir nəhəng layihədə çətinliklərin, maneələrin qarşıya çıxacağı da istisna deyil. Ona görə də toplantı iştirakçıları öz ölkələrinin hökumətlərinin gözlənilən hər bir problemi aradan qaldırmaq üçün

bütün imkanlardan istifadə etmək qərarında olduqlarını bildirdilər. ABŞ Dövlət Departamentinin Beynəlxalq enerji məsələləri üzrə xüsusi elçisi və əlaqələndiricisi Amos Hoksteyn Birləşmiş Ştatların "Cənub" qaz dəhlizi layihəsinə dəstəkləməkdə davam edəcəyini toplantı iştirakçılarına diqqətinə çatdırdı.

Avropa İttifaqının xarici məsələlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi, Avropa Komissiyasının vitse-prezidenti Federika Moqerini isə dedi: "Cənub" qaz dəhlizinin və Xəzər regionunun bizim əsas prioritetlərimiz sırasında olması açıq-aşkardır. Beləliklə, buraya açıq, yaxşı müəyyənlənmiş bir mandatla gəlmişəm. Bu isə ondan ibarətdir ki, biz "Cənub" qaz dəhlizinə ciddi şəkildə dəstək göstəririk və layihənin vaxtında

da tamamlanması, daha da irəliləməsi üçün hamımızın birgə hərəkətini təmin etməkdən ötrü üzərimizə düşən və xüsusilə, şəxsən mənim üzərimə düşən öhdəliyi mümkün olduğu qədər yerinə yetirmək əzmindəyik".

Bolqarıstanın energetika naziri Temenujka Petkova birləşdirici kəmərlər və texniki-iqtisadi əsaslandırma barədə danışdı, ölkəsində və Yunanıstan ərazisində ətraf mühitin, mülkiyyət məsələlərinin qiymətləndirilməsi ilə bağlı işlərin görüldüyünü bildirdi. O eləcə də layihənin icrasına dair Türkiyə ilə müştərek qrupun yaradılacağı barədə məlumat verdi.

Təbii ki, hər ölkə layihənin öz ərazisindəki hissəsinin reallaşmasında məsuliyyət daşıyır. Toplantıda ölkələrin ictimai rəyinin layihənin vacibliyini bütövlükdə müsbət dəyərləndirdiyi qeyd olundu. Cari ilin layihənin reallaşmasında mühüm il olacağına bir daha əminlik bildirildi. 2016-cı ildə "Cənub" qaz dəhlizinin sonuncu seqmenti olan Transadriatik Qaz Boru Kəmərinin (TAP) təməlqoyma mərasiminin keçiriləcəyi gözlənilir.

Xatırladaq ki, TAP Yunanıstan və Albaniyadan keçərək Qərbdə doğru Adriatik dənizinin sahilinə uzanacaq. Boru kəmərinin sualtı hissəsi Albaniyanın Fier şəhəri yaxınlığından başlayacaq və Adriatik dənizindən adlayaraq İtaliyanın Puqlia bölgəsində sahile çıxacaq. Oradan isə Azərbaycan qazının Qərbi Avropaya nəqli nəzərdə tutulur.

Kəmərin 550 kilometri Yunanıstanda, 210 kilometri Albaniyada, 105 kilometri Adriatik dənizinin altında və qalan bir neçə kilometri İtaliyanın quru ərazisində yerləşəcək.

Layihənin İtaliyada bitməsinə baxmayaraq, gələcəkdə ara keçid boru kəmərləri ilə İsveçrə, Avstriya, Fransa, Almaniya və Belçikaya, hətta İngiltərəyə də təbii qaz transferinin mümkün olacağı istisna edilmir.

Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında mühüm rol oynayacaq belə nəhəng bir layihənin reallaşmasında Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin ikinci görüşü irəliləyən doğru daha bir addım oldu. Toplantı layihənin reallaşmasında məsuliyyət daşıyır. Toplantıda ölkələrin ictimai rəyinin layihənin vacibliyini bütövlükdə müsbət dəyərləndirdiyi qeyd olundu. Cari ilin layihənin reallaşmasında mühüm il olacağına bir daha əminlik bildirildi. 2016-cı ildə "Cənub" qaz dəhlizinin sonuncu seqmenti olan Transadriatik Qaz Boru Kəmərinin (TAP) təməlqoyma mərasiminin keçiriləcəyi gözlənilir. Xatırladaq ki, TAP Yunanıstan və Albaniyadan keçərək Qərbdə doğru Adriatik dənizinin sahilinə uzanacaq. Boru kəmərinin sualtı hissəsi Albaniyanın Fier şəhəri yaxınlığından başlayacaq və Adriatik dənizindən adlayaraq İtaliyanın Puqlia bölgəsində sahile çıxacaq. Oradan isə Azərbaycan qazının Qərbi Avropaya nəqli nəzərdə tutulur.